

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/1/2023
Identifikačné číslo spisu:	1709200737
Dátum vydania rozhodnutia:	25.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1709200737.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1) K. L. S.Š., narodeného XX. I. XXXX, F., Č. XX, 2) K. V. S., narodenej XX. I. XXXX, F., Č. XX, obaja zastúpení advokátkou JUDr. Zuzanou Reguli, Bratislava, Jašíkova 2, proti žalovaným 1) L. S., narodenému XX. R. XXXX, U., Y. XXX/XX, 2) H. S., narodenej XX. R. XXXX, Y., L. XX, obom zastúpeným spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Ivana Remšíková, s. r. o., Pezinok, Holubyho 35, IČO: 50 750 810, o určenie, že vecné bremeno zaniklo, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 40C/7/2019, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. novembra 2022 sp. zn. 16Co/140/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 40C/7/2019-316 z 28. júna 2022 zamietol žalobu o určenie, že vecné bremeno zaniklo; žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov konania proti žalobcom 1/ a 2/ v rozsahu 100 %.

1.1. V odôvodnení uviedol, že žalobcovia sa podanou žalobou domáhali určenia, že vecné bremeno viaznuce na nehnuteľnostiach vedených na Okresnom úrade Pezinok, katastrálny odbor, pre okres Pezinok, obec Vínosady, k. ú. Y. M., zapísaných na liste vlastníctva č. XXX (ďalej len „LV“) na pozemkoch parcelného č. XXX/X o výmere 68 m², druh pozemku zastavaná plocha a nádvorie, parcelného č. XXX/. o výmere 239 m², druh pozemku zastavaná plocha a nádvorie, parcelného č. XXX/X o výmere 8 m², druh pozemku zastavaná plocha a nádvorie, zodpovedajúce právu spočívajúcemu v užívaní kanála na odstránenie dažďovej vody v prospech vlastníkov pozemku parcelného č. XXX, zapísanom na LV č. XXX vedenom na Okresnom úrade Pezinok, katastrálny odbor, pre okres Pezinok, obec Vínosady, k. ú. Y. M., ktoré vzniklo na základe zmluvy o zrušení spoluvlastníctva a zmluvy o vecnom bremene z 21. decembra 1989 uzavretej formou notárskej zápisnice na Štátnom notárstve Bratislava - vidiek v Bratislave pod č. N 318/1989, NZ 895/1989 zaniklo zo zákona.

1.2. Právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 77 ods. 1, § 78 ods. 1 a 2, § 137 písm. c), § 228 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), § 151b ods. 2 Občianskeho zákonníka (správne § 151p ods. 2 Občianskeho zákonníka, poznámka). Na základe výsledkov vykonaného dokazovania ustálil, že žalobcovia existenciu naliehavého právneho záujmu na určení zániku vecného bremena zo zákona odôvodňovali ich záujmom o výmaz zapísaného vecného bremena na liste vlastníctva. Oprávnenými z tohto vecného bremena sú vlastníci pozemkov parcelných č. XXX/X, č. XXX/X, č. XXX/X a to žalovaní 1/ a 2/ a povinnými z vecného bremena sú vlastníci pozemkov parcelných č. XXX/X, č. XXX/X, č. XXX/X a to žalobcovia 1/ a 2/ v podiele 1 zaťaženej nehnuteľnosti a T. H. a X. H. v podiele 1 spoluvlastníckeho podielu, ktorí odmietli vstúpiť do konania. Obsahom vecného bremena bola povinnosť strpieť odvádzanie povrchovej dažďovej vody, ktorá z verejného priestranstva pretečie na pozemok parcelného č. XXX, pričom táto bude odvádzaná cez pozemky parcelných č. XXX/X, č. XXX/X, č. XXX/X spoluvlastníkmi, ktorej sú v súčasnosti žalobcovia 1/ a 2/ a táto bude prevedená cez odkalište a dažďovú kanalizáciu na pozemok parcelného č. XXX, vlastníkmi ktorej sú žalovaní 1/ a 2/ odkiaľ táto povrchová dažďová voda bude odvedená do odvodňovacieho kanála, ktorý sa nachádza vedľa súběžnej verejnej komunikácie, cesty č. II/502. Súd prvej inštancie po procesnoprávnej stránke ozrejmil, že v prípade žaloby o neplatnosť právneho úkonu sa vyžaduje, aby na strane žalovaných vystupovali všetci účastníci dotknutého právneho úkonu. Ak by žalobca namiesto núteného procesného spoločenstva žaloval len jeden subjekt, prípadne nie všetkých nútených spoločníkov, žaloba by musela byť pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie zamietnutá.

1.3. V danom prípade predmetom sporu je určenie, že vecné bremeno zaniklo zo zákona. Podľa názoru súdu prvej inštancie i napriek tomu, že ide o deklaratórne súdne rozhodnutie, ktoré z povahy hmotnoprávnej úpravy vecných bremien v ustanoveniach § 151a až 151m Občianskeho zákonníka vyžaduje, aby na strane žalovaných vystupovali všetci účastníci dotknutého právneho úkonu, ktorí sú z vecného bremena povinní a oprávnení. Táto skutočnosť vyplýva aj z povahy spoluvlastníctva veci, na ktoré sa vecné bremeno vzťahuje. Vychádzajúc z judikátu R 78/1978, v zmysle ktorého návrh na rozhodnutie súdu o tom, že sa vecné bremeno za primeranú náhradu obmedzuje alebo zrušuje, musia podať všetci spoluvlastníci nehnuteľnosti zaťaženej vecným bremenom proti všetkým oprávneným z vecného bremena. Aj v danom prípade je nevyhnutné, aby v konaní vystupovali všetci z vecného bremena zaviazaní z titulu núteného spoločenstva. Z uvedeného dôvodu preto nepovažoval za prijateľný záver, aby neexistencia vecného bremena bola určená iba vo vzťahu k jednej polovici všetkých podielových spoluvlastníkov, pričom vecné bremeno je viazané k nehnuteľnosti a tým na všetkých spoluvlastníkov tejto nehnuteľnosti (pozemky parcelných č. 125/1, č. 125/2, č. 125/3), ktorí sú z vecného bremena povinní strpieť odvádzanie dažďových vôd. Pokiaľ spoluvlastníci uvedených nehnuteľností T. H. a X. H. nechceli vystupovať na strane žalobcov, tak bolo povinnosťou žalobcov ich zažalovať na strane žalovaných, aby sa stali stranami sporu, v ktorom sa rozhodovalo o (ne)existencii vecného bremena, z ktorého sú menovaní povinní. Z dôvodu nesplnenia podmienky účasti všetkých subjektov núteného spoločenstva v zmysle § 78 ods. 2 CSP súd prvej inštancie žalobu zamietol.

1.4. K existencii naliehavého právneho záujmu súdu prvej inštancie poznamenal, že v danom prípade žalobcovia nepreukázali ani naliehavý právny záujem na určení, že vecné bremeno zaniklo, pokiaľ účastníkmi konania nie sú všetci povinní aj oprávnení z vecného bremena, ktoré je predmetom určenia. Naliehavý právny záujem je totiž spravidla daný vtedy, ak sa zmení s úspechom v žalobe právne postavenie žalobcov. Pokiaľ by žalobcovia dosiahli výmaz vecného bremena z listu vlastníctva, o čo im v konaní ide, tak v zásade možno tento ich záujem kvalifikovať ako záujem právny, na ktorom majú naliehavý právny záujem. Avšak aj v prípade úspechu v tomto spore, vzhľadom na závažnosť rozsudku iba pre strany v spore, kataster nehnuteľností nemôže vymazať vecné bremeno zapísané na LV č. XXX vzťahujúce sa na všetkých spoluvlastníkov pozemkov parcelných parciel č. XXX/X, Č.. XXX/X, Č.. XXX/X, nakoľko ich spoluvlastníci T. H. a X. H. nie sú stranami sporu v tomto konaní a vo vzťahu k nim, rozsudok nebude záväzný ani pre kataster nehnuteľností. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na ich náhradu proti žalobcom v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. novembra 2022 sp. zn.16Co/140/2022 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcom 1/ a 2/ v plnom rozsahu.

2.1. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav veci, ako aj správne právne vec posúdil. Stotožnil sa s uvedeným odôvodnením súdu prvej inštancie v názore o nesplnení podmienky účasti všetkých subjektov núteného spoločenstva a z toho vyplývajúceho nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Citujúc ustanovenia § 77 ods. 1, § 78 ods. 1 a 2 CSP akcentoval, že nútené spoločenstvo je procesné spoločenstvo, v ktorom osobitný predpis vyžaduje pre úspech v spore účasť všetkých subjektov právneho vzťahu. O takéto procesné spoločenstvo ide vždy, keď hmotnoprávna vecná legitimácia svedčí v spore viacerým subjektom. O nútené spoločenstvo ide teda vtedy, ak je z hľadiska hmotného práva potrebné a nevyhnutné pre úspech v spore žalovať viacero subjektov. Na zdôraznenie správnosti právneho záveru uvedeného súdom prvej inštancie, odvolací súd považoval za žiadúce doplniť, že vyriešenie otázky, aký prípad predstavuje dobrovoľné nerozlučné spoločenstvo (§ 77 CSP) alebo nútené spoločenstvo (§ 78 CSP) je otázkou vyriešenia toho, či primárnym dôvodom ich vzniku je potreba totožného rozhodnutia vo veci samej alebo nevyhnutnosť spoločného uplatnenia, či bránenia práva. Potreba rozšírenia účinkov na viaceré osoby vyplýva z toho, že spoločnými právami v tomto prípade sú absolútne, či už vecné alebo dedičské práva. V týchto prípadoch preto nepochybne pôjde primárne o nutnosť rozšírenia účinkov rozhodnutia vo veci samej na všetkých účastníkov pluralitného hmotnoprávneho vzťahu. Či dôvodom takéhoto spoločenstva je nutnosť spoločného uplatnenia, či bránenia práva bezprostredne nesúvisí s reguláciou spoločných práv v hmotnom práve, ktoré pomerne stroho a jasne reguluje len relatívne záväzkové práva, keď vo vzťahu k tretím osobám sú spoluvlastníci a povinní spoločne a nerozdielne. Táto norma, ktorá je v zásade normou záväzkového práva, sa judikatúrou preberá aj na pomery dedičov v čase pred vysporiadaním dedičstva, pričom k jej vytvoreniu dochádza v súdnych rozhodnutiach, ktoré neriešia otázky záväzkového práva, ale otázky procesného uplatnenia absolútnych, či už vecných alebo dedičských práv. Mlčanie zákona v otázke uplatnenia vecných práv viacerými oprávnenými je vyplnené prebratím konštrukcie o solidarite práv a povinností viacerých oprávnených. Táto solidarita je však v rovine uplatnenia vecných práv, ako aj dedičských práv v civilnom spore interpretovaná tak, že tieto práva môžu byť uplatnené či už všetkými alebo proti všetkým spoluvlastníkom, dedičom alebo iným oprávneným z vecného práva k cudzej veci.

2.2. Odvolací súd skonštatoval, že žalovaní 1/ a 2/ oprávnení z vecného bremena pred katastrom nehnuteľností nevyhlásili, že vecné bremeno z dôvodov uvedených v § 151p ods. 2 Občianskeho zákonníka zaniklo zo zákona, resp. nedošlo medzi všetkými povinnými a oprávnenými z vecného bremena k dohode, na podklade ktorej by kataster nehnuteľností postupom podľa § 34 ods. 1 Katastrálneho zákona, vykonal záznamom zápis zániku vecného bremena zo zákona. Spornosť existencie vecného bremena medzi oprávnenými a povinnými z vecného bremena možno odstrániť výlučne v civilnom sporovom konaní, ktorého stranami musia byť všetky subjekty hmotnoprávneho vzťahu z vecného bremena v zmysle § 151n Občianskeho zákonníka, t. j. v predmetnej veci všetci spoluvlastníci obmedzenej nehnuteľností, ako aj oprávnení z vecného bremena, nakoľko zánik vecného bremena zo zákona musí byť súdnym rozhodnutím deklarovaný voči všetkým účastníkom hmotnoprávneho vzťahu. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil v súlade s § 378 ods. 2 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 255 ods. 1 CSP. K nepoužitiu ustanovenia § 257 CSP podotkol, že v postupe súdu prvej inštancie nezistil akúkoľvek neprímeranú tvrdosť ani nespravodlivosť. Za dôvody hodné osobitného zreteľa v danom prípade totiž nemožno považovať 18 ročnú snahu žalobcov o dosiahnutie dohody so žalovanými o zániku vecného bremena.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej len „dovolatelia“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vo vzťahu k výroku o trovách konania a z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP k veci samej. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP namietali, že postupom súdu došlo k prietahom konania, čím sa zvyšovali náklady a výdavky na vedenie sporu. Od 8. decembra 2021 (správne 2020, poznámka), kedy

súd prvej inštancie pripustil zmenu žalobného návrhu a pôvodnú žalobu nezamietol, sa v merite veci konalo bezúčelne. Dovolatelia argumentovali tým, že Civilný sporový poriadok obsahuje definíciu trov konania, ktorej naplnenie je podmienené kumulatívnym splnením všetkých zákonných znakov v zmysle § 251 CSP a pri absencii niektorého z týchto znakov nemôže byť strane priznaná jeho náhrada. Za nesprávny považovali názor odvolacieho súdu, že došlo k meritórnemu rozhodnutiu vo vzťahu k žalobnému petitu, preto uvedené bolo potrebné posúdiť ako mieru úspechu podľa § 255 CSP pre rozhodnutie o trovách konania. Ďalej namietali, že odvolací súd sa nevysporiadal s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Okolnosti, na ktoré žalobcovia 1/ a 2/ poukazovali, ktoré podľa ich názoru boli dôvodné pre použitie moderačného práva vyplývajúceho z § 257 CSP, bolo ich preto potrebné hodnotiť v celku a nie hodnotiť len jeden z vybraných dôvodov. V tejto súvislosti dôvodili, že odvolací súd rozumným a logickým spôsobom nevysvetlil, z akého dôvodu hodnotil len jednu z okolností, na ktoré žalobcovia poukázali a to, že sa snažili 18 rokov mimosúdne dohodnúť so žalovanými o zrušení vecného bremena. Podľa názoru dovolateľov je rozhodnutie odvolacieho súdu vnútorne rozporné, nepreskúmateľné, pretože v časti týkajúcej sa náhrady trov konania neobsahuje jasné vysvetlenie, aké úvahy viedli odvolací súd k potvrdeniu rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorý sa jasne a zrozumiteľne nevysporiadal s právnymi a skutkovo relevantnými otázkami.

3.1. V rámci namietaného nesprávneho právneho posúdenia v zmysle § 432 CSP dôvodili, že predmetom konania bolo posúdenie existencie právne významnej skutočnosti, ktorá vyvolala účinok zániku vecného bremena bez ohľadu na vôľu účastníkov hmotnoprávneho vzťahu. Pri posúdení, či ide o samostatné alebo nerozlučné spoločenstvo je rozhodná povaha predmetu konania vyplývajúca z hmotného práva. Určenie toho, či ide o nerozlučné alebo nútené spoločenstvo závisí od skúmania toho, čo je predmetom konania. Súdny nižších inštancií vychádzal z judikátu R 78/1978, ktorý sa podľa názoru dovolateľov nevzťahuje na danú vec. V kontexte uvedeného vymedzili otázku, ktorá v rozhodovacej praxi ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) v znení, či povaha veci konania o určenie, že vecné bremeno zo zákona zaniklo, umožňuje, že v prípade, ak samostatne ktorýkoľvek zo spoluvlastníkov zaťaženej nehnuteľnosti (povinný z vecného bremena), uplatní nárok na určenie, že vecné bremeno zo zákona zaniklo, spoluvlastník zaťaženej nehnuteľnosti, ktorý odmietne vstúpiť do konania, musí byť účastníkom tohto konania a vytvoriť s oprávneným z vecného bremena pasívne nerozlučné spoločenstvo. Podľa názoru dovolateľov odvolací súd dospel k nesprávne právnemu posúdeniu, keď v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie, na ktorý odkázal, síce citoval ustanovenie § 151p ods. 2 Občianskeho zákonníka, avšak ho aplikoval nesprávne. Odvolací súd odkázal na hmotnoprávny vzťah vecného bremena v zmysle § 151n Občianskeho zákonníka, pričom poukázal na judikatúru týkajúcu sa určenia platnosti právnych úkonov, resp. usporiadania práv a povinností. K povahe veci t. j. k zániku vecného bremena zo zákona sa nevyjadril. Ďalej dôvodili, že ak nastala skutočnosť, ktorá mala za následok zánik vecného bremena ex lege, tak vecné bremeno zaniklo bez ohľadu na platnosť zmluvy o zriadení vecného bremena, ktorá zakladá hmotnoprávny vzťah medzi všetkými spoluvlastníkmi, ktorí sú povinní a oprávnenými z vecného bremena. Podľa presvedčenia dovolateľov, s prihliadnutím na povahu veci aj jeden zo spoluvlastníkov, samostatne, je oprávnený uplatniť nárok na určenie, že vecné bremeno zaniklo zo zákona, ktorý uplatňujú len voči oprávneným z vecného bremena, nakoľko tí vyvolali spornosť, či zaniklo alebo nezaniklo vecné bremeno zo zákona, keďže voči okresnému úradu, katastrálnemu odboru sami nekonali, t. j. nepodali návrh na vykonanie výmazu údajov záznamom v katastri nehnuteľnosti a nepredložili vyhlásenie, že vecné bremeno z dôvodov uvedených v § 151p Občianskeho zákonníka zaniklo. Nekonali teda tak, že na tomto podklade by kataster nehnuteľností postupom podľa § 34 ods. 1 Katastrálneho zákona vykonal záznamom výmaz vecného bremena. S poukazom na ustanovenie § 151p ods. 1 a 2, ods. 4 Občianskeho zákonníka, ďalej dôvodili, že zákon predpokladá spôsob zániku vecného bremena na základe toho, že nastanú také trvalé zmeny, že vec už nemôže slúžiť potrebám oprávnenej osoby alebo prospešnejšiemu užívaniu jej nehnuteľnosti. V tom prípade je zrejmé a logické, že právne účinky zániku vecného bremena nastanú momentom, keď zákonom predpokladané skutočnosti nastali a výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu už nie je a ani nebude možný a teda právo, v dôsledku tejto trvalej zmeny týmto momentom zaniklo, bez ohľadu na existenciu rozhodnutia alebo existenciu zápisu vecného bremena v katastri. Rozhodnutie o zániku vecného bremena ex lege spätne do minulosti bolo posudzované aj pred Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v uznesení č. k. III. ÚS 260/2016-8 z 3. mája

2016, z ktorého právny záver citovali. Následne konštatovali, že z povahy sporu vyplýva, že súd v konaní o určenie, že vecné bremeno zaniklo zo zákona preskúmava, či existujú okolnosti, ktoré sú právne významnými skutočnosťami, ktoré predpokladá zákon, a ktoré vyvolávajú účinky zániku vecného bremena zo zákona. Vzhľadom k uvedenému dovolatelia považovali za rozhodnú hmotnoprávnu normu ustanovenie § 151p ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého súd rozhodnutím deklaruje zánik vecného bremena zo zákona tým, že autoritatívnym spôsobom identifikuje, či reálne existuje alebo nastala právne významná skutočnosť. Podľa názoru dovolateľov, zánik vecného bremena nastal v minulosti a to najneskôr dňa 6. marca 2001, keď žalovaná 2/ listom v kolaudačnom konaní potvrdila, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu žalovaní 1/ a 2/ nevyužívajú, nakoľko odvádzanie dažďových vôd z verejného priestranstva vyriešili cez svoje pozemky osobitnou reguláciou vôd a cez zaťažené pozemky žalobcov 1/ a 2/ parcelného č. 125 žiadna voda z pozemku žalovaných 1/ a 2/ parcelného č. XXX nepreteká. K uvedenému vyjadreniu pripojili geometrický plán so zakresleným trativodom, ktorý odvádzajú povrchovú (dažďovú) vodu z verejného priestranstva pred rodinného domu žalovaných 1/ a 2/ cez pozemky parcelného č. 124 a č. 123. Konštatovali, že predmetom konania bolo teda zistiť a posúdiť, či tvrdené skutočnosti nastali, čo žalovaní 1/ a 2/ v priebehu konania aj potvrdili vo vyjadrení doručenému súdu dňa 17. septembra 2020 a na pojednávaní, konanom dňa 13. októbra 2020, a či ide o také právne skutočnosti, ktoré predvída zákon. Citujúc ustanovenia § 34 ods. 1, § 5 ods. 2, § 70 ods. 1 a 2, § 71 ods. 3, § 36a ods. 2 Katastrálneho zákona tvrdili, že právoplatným rozhodnutím súdu, ktorým by bol vyslovený zánik vecného bremena zo zákona, by sa dosiahol výmaz zaniknutého vecného bremena z katastra nehnuteľností, čím by sa odstránil rozpor medzi zápisom na liste vlastníctva, ktorý nezodpovedá skutkovému a právnomu stavu. Žalobcovia 1/ a 2/ podali žalobu voči oprávneným z vecného bremena, za účelom odstránenia tejto spornosti, keďže oprávnení z vecného bremena nepodali návrh na výmaz vecného bremena, a ani sa žalobcom 1/ a 2/ nepodarilo dohodnúť na zrušení vecného bremena, z dôvodov neprimeraných požiadaviek žalovaných 1/ a 2/. Podľa názoru dovolateľov, rozhodnutie súdu, ktorým bol vyslovený zánik vecného bremena zo zákona, nemá dopad na povinnosti z vecného bremena ostatných spoluvlastníkov, nakoľko práva a povinnosti zodpovedajúce vecnému bremenu už zanikli v minulosti, skôr ako by súd rozhodnutím určil, že vecné bremeno zaniklo ešte zo zákona, najneskôr dňa 6. marca 2001. Podotkli, že určovací žaloba má preventívny charakter a tento spor má sekundárny význam v prípade neoprávnených zásahov do vlastníckeho práva. Zároveň tvrdili, že v prípade neoprávneného zásahu do vlastníckeho práva, má aj jeden z viacerých spoluvlastníkov právo domáhať sa ochrany spoluvlastníckeho práva, pričom judikatúra neuvádza povinnosť označiť na strane žalovaného spolu so zasahovateľom aj ďalšieho spoluvlastníka, ktorý sa rozhodol, že sa nebude domáhať ochrany vlastníctva spoločnej veci. Žalobcovia vzhľadom na uvedené zastávali názor, že odvolací súd v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie nesprávne právne posúdil nedostatok vecnej legitimácie a potrebu vytvorenia núteného pasívneho procesného spoločenstva, a na tom základe nesprávne právne posúdil nedostatok naliehavého právneho záujmu. Navrhli napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uplatnili si nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

4. Žalovaní 1/ a 2/ písomné vyjadrenie k dovolaniu nepredložili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

8. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne

konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

10. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

11. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP dovolatelia namietali výrok o trovách konania z dôvodu, že k navýšeniu nákladov a výdavkov na vedenie sporu došlo v dôsledku prieťahov v konaní, ako aj z dôvodu bezúčelného konania súdu vo veci po pripustení zmeny žalobného petitu. Zároveň namietali aj nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacím súdom vo vzťahu k námietke o použití ustanovenia § 257 CSP na rozhodnutie o trovách konania.

14. Podľa § 251 CSP trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

15. Podľa § 255 ods. 1 a 2 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

16. Podľa § 257 CSP výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

17. Inštitút trov konania je bezprostredne spojený s nákladmi vedenia súdneho sporu, pokiaľ ide o strany, ich zástupcov a iné osoby zúčastnené na konaní. Trovy konania vynaložené v zmysle § 251 CSP znáša strana sporu alebo má nárok na ich náhradu. Náhrada trov konania je nerozlučne spojená so sporovým konaním a vyplýva z jeho povahy. Nárok na ich náhradu má strana sporu voči protistrane. Pri rozhodovaní o trovách konania v sporovom konaní platí zásadu úspechu zodpovednosti za výsledok sporu, ktorá sa uplatní tak, že neúspešná strana sporu je povinná nahradiť v spore úspešnej strane trovy konania, ktoré jej v spore vznikli (§ 255 CSP).

18. Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP), aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho nemusí uložiť neúspešnej strane sporu povinnosť nahradiť trovy konania vzniknuté úspešnej strane, resp. nemusí strane, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením uložiť, aby tieto trovy nahradila protistrane. Dôvody hodné osobitného zreteľa rovnako ako výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne (vo forme príkladného výpočtu) a výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle ustálenej judikatúry (napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/17/2009, 5Cdo/67/2010, 3MCdo/46/2012), ustanovenie § 257 CSP nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie, ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliaďnuť. Každé rozhodnutie súdu, ktorým sporovej strane neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu ustanovenia § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa“. Uvedené ustanovenie preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliaďnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Pri posudzovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa súd prihliada na majetkové, sociálne, osobné, zárodkové a iné pomery všetkých strán sporu a všima si aj okolnosti, ktoré viedli strany k uplatneniu nároku na súde, a ich postoj v konaní. K dôvodom hodným osobitného zreteľa teda môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo k určitej procesnej situácii, a teda tento dôvod je daný charakterom tohto konania alebo charakterom procesnej situácie. Zároveň je potrebné prihliadať aj na okolnosti, ktoré viedli strany k uplatneniu nároku na súde a ich postoj v konaní (R 24/1964).

19. Použitie ustanovenia § 257 CSP neslúži na zmierňovanie alebo odstraňovanie majetkových rozdielov medzi stranami, slúži na dosiahnutie spravodlivosti pre strany sporu, pokiaľ ide o vedenie súdneho konania a jeho výsledok. Hranice sudcovskej úvahy sú však dané účelom právnej náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie pripúšťa len ako výnimku. Uvedené ustanovenie je výrazom skutočnosti, že tam, kde zákon nemôže byť natoľko kazuistický, aby postihol celú rozmanitosť života, právo sa dotvára sudcovským výkladom v medziach ustanovených všeobecnými podmienkami uvedenými v zákone, za splnenia ktorých môže dôjsť rozhodnutím súdu k inému záveru o náhrade trov konania, než by plynul z použitia všeobecných zásad náhrady trov konania.

20. Z okolností preskúmvanej veci vo vzťahu k namietanému výroku o trovách konania vyplýva, že súdy nižších inštancií na rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania aplikovali zásadu úspechu žalovaných 1/ a 2/ v spore, a v súlade s § 255 ods. 1 CSP im priznali nárok na ich náhradu v plnom rozsahu. Procesný úspech je vo vzťahu k predmetu sporu úspechom v spore. Plný úspech v spore môže mať žalobca aj žalovaný s tým, že o plný úspech vo veci ide vtedy, ak sa výrok meritórneho rozhodnutia zhoduje so žalobným petitom vo veci samej. V danom prípade súd prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania rozhodol v súlade s § 255 ods. 1 CSP. Odvolací súd uplatnenú námietku týkajúcu sa výroku o trovách konania posúdil ako nedôvodnú. K novej aplikácii ustanovenia § 257 CSP uviedol, že v postupe súdu prvej inštancie nezistil prítomnosť akejkoľvek neprimeranej tvrdosti ani spravodlivosti. Zároveň podotkol, že za dôvody hodné osobitného zreteľa nemožno považovať 18 ročnú snahu žalobcov o dosiahnutie dohody so žalovanými o zániku vecného bremena. Z uvedených dôvodov napadnuté rozhodnutie vo vzťahu k veci samej, ako aj vo výroku o trovách konania ako vecne právne potvrdil v súlade s § 387 CSP.

21. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie uznesením na pojednávaní konanom dňa 8. decembra 2020 pripustil zmenu žalobného petitu (v spise na č. l. 141). Zmena žaloby je prejavom dispozičnej zásady, ktorá je typická pre sporové konanie a umožňuje strane, aby modifikovala žalobný návrh, ktorý však nie prostriedkom procesného útoku alebo prostriedkom procesnej obrany (§ 149 CSP). Možnosť meniť žalobu však nie je absolútna a zákon ju obmedzuje najmä z dôvodov hospodárnosti a len so súhlasom súdu (§ 139 CSP), ako aj v rámci konania na súde prvej inštancie. Pripustená zmena sa týkala len žalobného petitu, nie pristúpenia do konania ďalších subjektov v zmysle § 79 CSP. V sporovom konaní súd rozhoduje len na návrh žalobcu, vychádzajúc z dispozičného princípu. Zodpovednosť za stanovenie okruhu subjektov konania má práve žalobca. Súhlas vstupujúceho subjektu do konania sa

vyžaduje len v tom prípade, ak má vystupovať na strane žalobcu. Naopak súhlas žalovaného sa logicky nevyžaduje. Vstúpený subjekt prijíma stav konania k momentu právoplatnosti uznesenia o pripustení svojho vstupu, nie je viazaný doterajšími úkonmi žiadneho zo subjektov konania, a to ani v prípade, aby vstupom do konania vzniklo nerozlučné spoločenstvo, a ani v prípade, ak by sa vstupom do konania odstraňoval nedostatok núteného spoločenstva. Za situácie, ak žalobcovia procesným návrhom neodstránili nedostatok pasívnej vecnej legitímácie strán v spore, uvedené nemožno vytknúť konajúcemu súdu.

22. Zhodnotením špecifických okolností danej veci v spojení s výsledkom meritórneho rozhodnutia, a teda neúspechu žalobcov v spore, dovolací súd dospel k záveru, že dovoláciu námietku vo vzťahu k rozhodnutiu o nároku na náhradu trov konania nemožno považovať za opodstatnenú. Tvrdenie dovolateľov o neúčelnom vedení sporu súdom prvej inštancie po pripustení zmeny žaloby a nezamietnutí pôvodnej žaloby nezakladá existenciu vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

23. K namietanému nedostatočnému odôvodneniu výroku o trovách konania v súvislosti s posúdením existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP, dovolací súd uvádza, že odôvodnenie uvedené odvolacím súdom v bodoch 29. až 35., je potrebné vnímať v celom jeho kontexte, ktoré spĺňa náležitosti odôvodnenia rozhodnutia vyplývajúce z § 393 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP, lebo zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Odvolací súd okrem všeobecných právnych záverov týkajúcich sa interpretácie ustanovenia § 257 CSP skonštatoval, že „v postupe súdu prvej inštancie nie je prítomná akákoľvek neprimeraná tvrdosť ani nespravodlivosť. Za dôvody hodné osobitného zreteľa v posudzovanej veci totiž nemožno považovať 18 ročnú snahu žalobcov o dosiahnutie dohody so žalovanými o zániku vecného bremena“. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Výsporiadanie sa s uplatnenými podstatnými odvolacími námietkami, odvolacím súdom možno považovať za dostatočné aj v zmysle § 387 ods. 3 CSP.

24. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľa nevytýkajú žiadne nedostatky v procesnom postupe odvolacieho súdu, jeho nesúhlas s právnym posúdením odvolacieho súdu, nepredstavuje vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (R 54/2012, sp. zn. 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014). Skutočnosť, že dovolatelia majú odlišný právny názor než odvolací súd, bez ďalšieho nezakladá a nedokazuje ním tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 383/06), čo sa netýka preskúmvanej veci.

25. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP (R 24/2017). Do úvahy preto neprichádza ani relevantnosť námietky, že odvolací súd nedostatočným odôvodnením rozhodnutia dovolateľom znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Iba skutočnosť, že dovolatelia sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňujú, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06). Odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizovateľné základné právo strany sporu na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

26. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Nie je porušením práva na spravodlivý proces iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť podaného nároku, resp. uplatnených námietok. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom účastníka, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010). Je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07). Vecná spojitost' odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

27. Rovnako Európsky súd pre ľudské práva stabilne judikuje, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, zároveň však nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Španielsku z 29. apríla 1993; m. m. II. ÚS 410/06, I. ÚS 736/2016).

28. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu, v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie (§ 442 CSP), v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci.

29. Podľa § 421 ods.1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom, rozhodovaná rozdielne.

30. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

31. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia, či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení, môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

32. Dovolací súd posudzujúc prípustnosť dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 421 ods.1 CSP v súlade s § 432 CSP v spojení s § 124 CSP (I. ÚS 51/2020), v snahe autenticky porozumieť textu dovolania (IV. ÚS 15/2021, I. ÚS 115/2020, I. ÚS 336/2019) dospel k záveru, že dovolatelia nesúhlasili

s právnym posúdením otázky vecnej legitímácie v spore o určenie zániku vecného bremena zo zákona a na tom základe aj existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle 421 ods. 1 písm. b) CSP vymedzili otázku v znení, či povaha veci konania o určenie, že vecné bremeno zo zákona zaniklo, umožňuje, že v prípade, ak samostatne ktorýkoľvek zo spoluvlastníkov zaťaženej nehnuteľnosti (povinný z vecného bremena), uplatní nárok na určenie, že vecné bremeno zo zákona zaniklo, spoluvlastník zaťaženej nehnuteľnosti, ktorý odmietne vstúpiť do konania, musí byť účastníkom tohto konania a vytvoriť s oprávneným z vecného bremena pasívne nerozlučné spoločenstvo. Prezentovali názor podľa ktorého, aj jeden zo spoluvlastníkov samostatne je oprávnený uplatniť nárok na určenie, že vecné bremeno zaniklo zo zákona, ktorý uplatňujú len voči oprávneným z vecného bremena, ktorí vyvolali spornosť, či vecné bremeno zo zákona zaniklo alebo nezaniklo. Z povahy veci vyplýva, že súd v konaní o určenie, že vecné bremeno zaniklo zo zákona preskúmava, či existujú okolnosti, ktoré sú právne významnými skutočnosťami, ktorá zákon predpokladá a ktoré vyvolávajú účinky zániku vecného bremena. V súlade s ustanovením § 151p ods. 2 Občianskeho zákonníka, súd rozhodnutím deklaruje zánik vecného bremena zo zákona tým, autoritatívnym spôsobom identifikuje, či reálne existuje alebo nastala právne významná skutočnosť.

32.1. Dovolací súd v rámci dovolacieho prieskumu prípustnosti dovolania dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné, preto sa následne zaoberal podstatou namietaného nesprávneho právneho posúdenia. Z rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu vyplýva, že otázkou posúdenia núteného spoločenstva v skutkovo obdobných veciach sa zaoberal dovolací súd napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 8Cdo/28/2019, 7Cdo/125/2023 a v prijatých judikátoch publikovaných v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 37/1978, R 27/1978, R 78/1978. V kontexte uvedeného preto skúmal, či sa napadnutým rozhodnutím pri riešení právnej otázky odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) z dôvodu, že dovolací súd nie je viazaný tým, na základe ktorého ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) až písm. c) CSP dovolatelia vymedzili právnu otázku (nález ústavného súdu z 9. júna 2020 sp. zn. I. ÚS 51/2020).

33. Podľa § 78 ods. 1 a 2 CSP nútené spoločenstvo je procesné spoločenstvo, v ktorom osobitný predpis vyžaduje pre úspech v spore účasť všetkých subjektov právneho vzťahu. Súd žalobu zamietne, ak nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov podľa odseku 1.

34. O nútené spoločenstvo pôjde vtedy, keď priamo zo zákona alebo z povahy veci je z hľadiska vecnej legitímácie nevyhnutné, aby v konaní vystupovalo spoločenstvo. Existencia spoločenstva je v takomto prípade vynútená hmotnoprávnou úpravou. Ak žalobca namiesto núteného procesného spoločenstva žaluje len jeden subjekt, žaloba musí byť zamietnutá pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie. Vecná legitímácia je stav vyplývajúci z hmotného práva. Vecne legitimovaným je ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorom sa v procese rozhoduje.

35. Vo všeobecnosti platí, že charakter procesného spoločenstva je determinovaný charakterom predmetu konania, teda hmotnoprávnou úpravou. O nerozlučné spoločenstvo ide len vtedy, ak povaha predmetu sporu neumožňuje, aby ten bol prejednaný a rozhodnutý samostatne voči každému zo spoločníkov. Ak dochádza k zmene žaloby, k jej späťvzatiu či k uznaniu alebo vzdaniu sa nároku, je na procesnú perfektnosť takéhoto úkonu potrebný súhlas všetkých procesných spoločníkov vystupujúcich na jednej strane. Vyplýva to z povahy veci, keďže ide o úkony s tzv. hmotnoprávnou relevanciou, vyžaduje sa súhlas všetkých dotknutých spoločníkov (II. ÚS 375/2019).

36. Z ustáleného skutkového stavu je nepochybné, že podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností vedených na LV č 170 na Okresnom úrade Pezinok, katastrálny odbor, obec Vínosady, k. ú. Malé Tácie sú na pozemku parcelného č. 125/1, č. 125/2 a č. 125/3 žalobcovia v rozsahu 1 spoluvlastníckeho podielu E. T. H. a X.N. H.I. v rozsahu 1 spoluvlastníckeho podielu. Bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností a to pozemkov parcelného č. 123, č. 124/1, č. 124/2 a č. 124/3 (pôvodne pozemku parcelného č. 124) sú žalovaní (LV č. 647). Z obsahu notárskej zápisnice z 21. decembra 1989 sp. zn. N 318/1989, NZ 895/1989 spisanej na Štátnom notárstve Bratislava vidieť vyplýva, že bola uzavretá zmluva o zrušení spoluvlastníctva a zmluva o vecnom bremene, podľa ktorej oprávnenými z vecného bremena sú spoluvlastníci pozemku parcelného č. XXX/1, č. XXX/X a č. XXX/X, teda žalovaní 1/ a 2/. Povinnými z vecného bremena sú žalobcovia 1/ a 2/ ako spoluvlastníci pozemku parcelného č. XXX/X, Č.. XXX/X E. Č.. XXX/X a T. H. a X. H. (v spise na č. 1. 9).

37. Najvyšší súd v uznesení z 27. marca 2019 sp. zn. 8Cdo/28/2019 uviedol, že ak na jednej strane

sporu vystupuje viac subjektov, hovoríme o procesnom spoločenstve, o tzv. subjektívnej kumulácii v civilnom procese. Táto môže vzniknúť už podaním žaloby, keď žalobu podá viac subjektov na strane žalobcu alebo žalobca v žalobe žaluje viac subjektov na strane žalovaného, alebo až počas konania postupom podľa § 79 CSP (pristúpenie ďalšieho subjektu do konania) alebo § 166 CSP (spojenie vecí). Zákon rozlišuje procesné spoločenstvo samostatné (§ 76 CSP), nerozlučné spoločenstvo (§ 77 CSP) a nútené spoločenstvo (§ 78 CSP). O nútené procesné spoločenstvo ide vtedy, keď hmotnoprávna vecná legitimácia svedčí v spore viacerým subjektom, a teda ak je z hľadiska hmotného práva potrebné a nevyhnutné, aby žalobu uplatnilo viacero subjektov spoločne, alebo ak je pre úspech v spore nevyhnutné žalovať viacero subjektov. Ak súd zistí, že nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov právneho vzťahu, žalobu zamietne. Súd nemôže návrhu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitimácie vyplývajúcej z hmotného práva. Preskúvanie vecnej legitimácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdenej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súd vecnú legitimáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania (strán sporu) nenamietla.

38. V uznesení z 27. novembra 2024 sp. zn. 7Cdo/125/2023 najvyšší súd uviedol, že v otázke okruhu sporových strán v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva, panuje v rámci slovenskej súdnej rozhodovacej praxe zhoda v tom, že stranami sporu musia byť všetci dedičia po poručiťovi, a to z dôvodu, že až do vyporiadania dedičstva sú všetci dedičia považovaní za vlastníkov tejto veci a majú postavenie tzv. nerozlučných, resp. nútených spolovníkov podľa §78 CSP (R 49/1982, 8Cdo/94/2018, 8Cdo/28/2019, III. ÚS 93/2019). Ak pre uvedený nedostatok vecnej legitimácie dôjde k zamietnutiu žaloby podľa uznesenia ústavného súdu z 9. júna 2011 sp. zn. II. ÚS 260/2011 neúspešnému žalobcovi nič nebráni podať správne novú žalobu o určenie, že sporná vec, resp. nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiťovi, a to tak, že stranami sporu budú (už) všetci do úvahy prichádzajúci dedičia, ktorých procesné postavenie pritom reálne bude závisieť od toho, či majú rovnaký alebo odlišný názor vo veci samej.

39. Ak vecné bremeno a právo mu zodpovedajúce je spojené s vlastníctvom určitých nehnuteľností, a ak zaviazané pozemky, i pozemky, s ktorými je spojené právo zodpovedajúce vecnému bremenu, patria niekoľkým osobám spoločne, prislúcha oprávnenie na podanie žaloby o obmedzení alebo zrušení vecného bremena nerozdielne všetkým spoluvlastníkom zaviazaného pozemku; žalovanými potom majú byť nerozdielne všetci spoluvlastníci, s ktorými je spojené právo zodpovedajúce vecnému bremenu (R 37/1953).

40. Pre rozhodnutie súdu o obmedzení alebo zrušení vecného bremena za primeranú náhradu (§ 506 ods. 2 Občianskeho zákonníka) nie je rozhodujúce, či zmenou pomerov vznikol hrubý nepomer medzi vecným bremenom a výhodou oprávneného zavinením niektorého z účastníkov tohto právneho vzťahu. Návrh na rozhodnutie súdu o tom, že sa vecné bremeno za primeranú náhradu obmedzuje alebo zrušuje, musia podať všetci spoluvlastníci nehnuteľnosti zaťaženej vecným bremenom proti všetkým oprávneným z vecného bremena (R 27/1978).

41. Návrh na rozhodnutie súdu o tom, že sa vecné bremeno za primeranú náhradu obmedzuje alebo zrušuje, musia podať všetci spoluvlastníci nehnuteľnosti zaťaženej vecným bremenom proti všetkým oprávneným z vecného bremena (R 78/1978).

42. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd konštatuje, že napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu pri riešení právnej otázky vecnej legitimácie v spore o určenie zániku vecného bremena zo zákona nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej práce dovolacieho súdu, preto dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je daný. Nesplnenie podmienky účasti všetkých subjektov právneho vzťahu vyplývajúceho z vecného bremena zaťažujúceho nehnuteľnosti v podielovom spoluvlastníctve z titulu ich nerozlučného (núteného) spoločenstva je dôvodom pre zamietnutie žaloby pre nedostatok vecnej legitimácie vyplývajúcej z hmotného práva. Účastníkmi konania o určenie existencie či neexistencie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu musia byť všetci tí, o právach a povinnostiach ktorých v konaní ide. V prípade spoluvlastníctva patrí právo na ochranu všetkým spoluvlastníkom. V kontexte uvedeného sa preto dovolací súd nestotožnil s prezentovaným názorom dovolateľov spočívajúcim v tom,

že oprávnenie uplatniť nárok na určenie, že vecné bremeno zo zákona zaniklo má aj jeden zo spoluvlastníkov samostatne.

43. Vecné bremená obmedzujú vlastnícke právo k veci v prospech iného subjektu. Toto obmedzenie sa môže vzťahovať len na nehnuteľnosti (§ 119 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Na základe tohto právneho vzťahu vlastníkovi nehnuteľnosti vzniká povinnosť v prospech oprávneného subjektu niečo strpieť (pati), niečoho sa zdržať (non facere), niečo konať (facere). Každéj povinnosti vyplývajúcej z právneho vzťahu vecného bremena zodpovedajú na druhej strane práva oprávneného subjektu. Tieto práva (oprávnenia) z vecných bremien sú dvojakého druhu: a) vecné bremená, ktoré sú spojené s vlastníctvom určitej nehnuteľnosti (pôsobia in rem). Z týchto vecných bremien je oprávnený každý vlastník tejto nehnuteľnosti. Oprávnenia prechádzajú na každého ďalšieho vlastníka na základe singulárnej alebo univerzálnej sukcesie. Vecné bremená tohto druhu slúžia na účelnejšie a prospešnejšie využívanie nehnuteľnosti patriacej vlastnícky oprávnenému. Sem patrí aj vecné bremeno, ktorým zodpovedá právo cesty - prechodu alebo prejazdu cez susedný pozemok; b) vecné bremená, v ktorých oprávnenia slúžia určitej osobe a sú na túto osobu viazané (pôsobia in personam). Tomuto vecnému bremenu zodpovedá napríklad právo doživotne užívať určitú nehnuteľnosť, resp. jej časť, byt alebo miestnosť v nej, právo na zaopatrovanie určitým vecným alebo peňažným plnením od zaviazanej osoby a pod. Toto právo nemožno zmluvne prevádzať a neprechádza na inú osobu. V oboch prípadoch konkrétne vymedzenie obsahu práv a povinností vyplývajúcich z právneho vzťahu vecného bremena je určené aktom, na základe ktorého vecné právo vzniklo. Povinným je vlastník nehnuteľnosti a odvodené od neho aj jej užívateľ- nájomca. Oprávneným t. j. tým, kto má právo zodpovedajúce vecnému bremenu môže byť jednak vlastník inej, spravidla susediacej nehnuteľnosti, pre ktorú sa vecné bremeno zriaďuje, na ktorú je viazané a tiež odvodené od nej aj jej užívateľ- nájomca, alebo aj určitá iná osoba, ak ide o vecné bremeno osobné. Kým u osobného vecného bremena je totožnosť oprávneného istá, u oprávneného z vecného bremena prvého typu sa mení so zmenou vlastníka nehnuteľnosti, pretože nový vlastník vstupuje do tohto vzťahu, bez ohľadu z akého titulu sa stal novým vlastníkom nehnuteľnosti. Vecnú legitímáciu na podanie návrhu na určenie existencie vecného bremena alebo na obmedzenie, prípadne zrušenie vecného bremena majú len vlastníci nehnuteľnosti alebo osoby, ak ide o vecné bremeno osobné. Od týchto návrhov treba odlišovať návrhy na ochranu práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu, ktoré môžu úspešne podať aj tí, ktorí svoje právo užívať nehnuteľnosť, s ktorou je spojené právo z vecného bremena, odvodzujú od subjektov tohto práva (rozsudok najvyššieho súdu z 31. marca 2009 sp. zn. 1Cdo/40/2008).

44. Od návrhov na určenie existencie vecného bremena alebo od návrhov na obmedzenie, prípadne zrušenie vecného bremena, ktoré môžu podať len subjekty práv a povinností z vecného bremena, či už na strane povinného alebo oprávneného, treba odlišovať návrhy, v ktorých sa navrhovatelia dožadujú ochrany práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. V druhom z uvádzaných prípadov môžu návrh úspešne podať nielen vlastníci, ale aj tí, ktorí svoje právo užívať nehnuteľnosť, s ktorou je spojené právo z vecného bremena, odvodzujú od subjektov tohto práva. Ochrana ich práv vyplýva zo všeobecného ustanovenia § 4 Občianskeho zákonníka, ktoré zásadne zabezpečuje možnosti súdnej ochrany všade tam, kde je v občianskoprávných vzťahoch ohrozené alebo narušené právo. Predmetom tejto ochrany sú nepochybne aj práva zodpovedajúce vecným bremenám (R 37/1985, m. m. R 2/1974).

45. V preskúmvanej veci sa žalobcovia domáhali určenia, že vecné bremeno zo zákona zaniklo v súlade s § 151p ods. 2 Občianskeho zákonníka, nie ochrany práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu. Procesným nedostatkom nerozlučného (núteného) spoločenstva je, že a) rozhodnutie sa týka všetkých spoločníkov s rovnakým výsledkom, b) práva a povinnosti spoločníkov sú nerozlučné, c) procesné dôsledky rozhodnutia sa týkajú všetkých spoločníkov, čoho dôsledkom je aj to, že procesný úkon niektorého zo spoločníkov sa týka všetkých spoločníkov. Dôsledky nerozlučného spoločenstva vyplývajú z hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, bez zreteľa na ich vôľu. Nadväzujúc na uvedené dovolací súd uzatvára, že namietané nesprávne právne posúdenie pasívnej vecnej legitímácie v spore v otázke núteného spoločenstva dovolateľmi preto nie je dôvodné. Z hľadiska posúdenia vecnej legitímácie (aktívnej alebo pasívnej) strán v spore je rozhodujúca existencia podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam na ktorých viazne vecné bremeno, preto podľa povahy právneho vzťahu sú stranami všetci spoluvlastníci z titulu núteného spoločenstva v zmysle § 78 CSP.

46. Podľa § 137 CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o a) o splnení povinnosti, b) nároku na usporiadanie práv a povinností strán, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu, c) určení, či tu právo je alebo nie, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo d) určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

47. Citované ustanovenie § 137 CSP uvádza jednotlivé druhy žalôb demonštratívne. Iná súkromnoprávna žaloba neuvedená v uvedenom ustanovení je prípustná iba za predpokladu, že osobitný predpis vyplýva z hmotného práva. Na identifikáciu, či ide o tzv. inú v § 137 CSP nepomenovanú súkromnoprávnu žalobu je rozlišovacím kritériom žalobný návrh a zároveň právny dôvod tvrdeného práva. Pri určovacej žalobe v zmysle § 137 písm. c) CSP znie žalobný návrh na určenie, či tu právo je alebo nie je. Žalobca má naliehavý právny záujem na požadovanom určení vtedy, ak je tvrdené právo neisté alebo ohrozené za predpokladu, že vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno túto neistotu alebo ohrozenie odstrániť.

48. V preskúmvanej veci sa žalobcovia k otázke preukázania existencie naliehavého právneho záujmu dôvodili, že ide o určenie právnej skutočnosti a právoplatným rozhodnutím by sa dosiahol výmaz zaniknutého vecného bremena z katastra nehnuteľností, čím by sa odstránil rozpor medzi zápisom na liste vlastníctva, ktorý nezodpovedá skutkovému a právnomu stavu. Vychádzajúc z preventívneho charakteru určovacej žaloby ďalej tvrdili, že tento spor má sekundárny význam v prípade neoprávnených zásahov do vlastníckeho práva, v ktorom konaní by bola otázka zániku vecného bremena riešená ako predbežná. V kontexte uvedeného poznamenali, že v prípade neoprávneného zásahu do vlastníckeho práva má aj jeden z viacerých spoluvlastníkov právo domáhať sa ochrany spoluvlastníckeho práva. Judikatúra neuvádza povinnosť označiť na strane žalovaného spolu so zasahovateľom aj ďalšieho spoluvlastníka, ktorý sa rozhodol, že sa nebude domáhať ochrany vlastníctva k spoločnej veci.

49. Najvyšší súd v uznesení z 27. novembra 2024 sp. zn. 7Cdo/125/2023 k otázke preukázania existencie naliehavého právneho záujmu uviedol, že tzv. určovacia žaloba [na rozdiel od ostatných typov žalôb uvedených v § 137 písm. a), b), d) CSP] má miesto iba za predpokladu, že žalobca má naliehavý právny záujem o požadovanie určenia existencie alebo neexistencie právneho vzťahu alebo práva. Je preto primárnou povinnosťou všeobecných súdov, aby sa pri rozhodovaní o určovacej žalobe vysporiadali najprv s otázkou (ne)existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil právny názor, podľa ktorého ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania spravidla žalovaného (II. ÚS 382/2010). Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem o ním požadované určenie, ide o samostatný a prvoradý dôvod zamietnutia žaloby. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že tá-ktorá určovacia žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu o požadované určenie spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho a bez ohľadu na to, či neexistenciu naliehavého právneho záujmu žalovaný namietal, aby sa zaoberal meritom veci (m. m. sp. zn. 3Cdo/241/2008).

50. V preskúmvanej veci dôvodom zamietnutia žaloby bol prioritne nedostatok pasívnej vecnej legitímácie v spore z dôvodu núteného spoločenstva v súlade s § 78 od. 2 CSP. Uvedenie ďalšieho dôvodu súdom prvej inštancie o nepreukázaní existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorého posúdenie bolo v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu nepredstavuje odklon pri riešení tejto otázky, preto ani z tohto dôvodu nie je dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP prípustné. Na záver dovolací súd len poznamenáva, že o prekážku veci rozsúdenej nejde, ak predchádzajúcim rozsudkom bola určujúca žaloba zamietnutá bez toho, aby súd záväzne posúdil existenciu právneho vzťahu medzi účastníkmi konania (R 15/2005). Inak povedané nie je prekážkou novej určovacej žaloby, ak dôvodom zamietnutia bol len nedostatok naliehavého právneho záujmu.

51. Vychádzajúc z uvedených dôvodov dovolací súd odmietol dovolanie v súlade s § 447 písm. c) CSP , lebo smeruje proti rozhodnutiu proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

52. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v slade s § 453 ods. 1 v spojení s § 262 od. 1 CSP a zásadou úspechu žalovaných v spore vyplývajúcou z § 255 ods. 1 CSP, ktorým priznal nárok na ich náhradu v plnom rozsahu proti žalobcom. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v súlade s § 262 ods. 2 CSP.

53. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.